

RUT

Rutkö sundutņi, Jöjöhö Walakņangö Buk jaņgö 8

Zöm-asa-asari

Aiwi kembu yengö nalöņe Israel yengö malmalņini mihi öņgöwa hetajaņguk. Uruņini meleņgetka oyaeņkoyaeņ malgetnöņ, miangö andöņe silekmalek malgetka heta heta sohoiga lömböt uruņe simbisemmel malget. Mala miangö andöņe uruņini meleņget. Mewö mewö hala malget. Rutnöņ nalö miangöreņ luaikö könaņi kundelök. Moab anbi yaņgön Israel aiwia meyök. Aiwi miangön komuiga Rutnöņ iranņi Israel anbi jaņguk pöndaņ öroröņ jöhöwa Israelkö Anutuņi törörök qekötahöwa malök. Mewö mala kantriņi Moab mosota Israel uruņe kamba teteköņe aņņi mutukņangö tinitosolomurupņi yengö sutņineyök aiwi dölökņi kun miwikņaiwa meyök. Yetkö gulinarökņiri kunöņ kiņ Deiwidkö amböņi halök. Deiwid yaņgön Israel yengö kiņini qetbuņaņi öņgöņgöņi malök. Deiwidkö gulinarökņi kun mihi Jisös. Rutnöņ yambu 1110-1100 bifo Kraist malök.

Aiwi kembu buk miangö sundutņi mieņön malmalkö könaņi muewö kundelget: Anbazipnöņ Anutu andö qegetka nalö miangöreņ kahasililiņ köndeņmöndeņ ketajaņ qakņine öņgöget. Rutkö sundutņan köna muewö kundelja: Kian anbi yaņgön uruņi Israelkö Anutuköreņ meleņda mötnariņ könaģesönöņ toroqeiga kötumötuettöņ qakņe öņgöiga oyaeņkoyaeņ halök.

Buk muyaņgö bahöņi bohonņi 3 miņgi muewö:

- 1) Naominöņ Rutkuk Betlehem lilingöyöwöt. *1.1-22*
- 2) Rutnöņ Boazkuk aitoņgöyöwöt. *2.1-3.18*
- 3) Boaznöņ Rut mihi anömņa meyök. *4.1-22*

Elimelek hala saiwaurupņi yengön Moab anget.

1 ¹Walahok Israel uruņe kiņ kun qahö maliga aiwi kembu yengön könaģesö galim köl engiwa malget. Nalö miangöreņ bödi hikņaiwa

balöŋ patpat söp köla ahöyök. Bödi nalö miangöreŋ Juda aiwi kunöŋ anömŋi hala nahönweitŋi engaŋgita taonŋini Betlehem mosota kantri qetŋi Moab miangöreŋ anda dum tatatŋini möhamgöwa kiana malget. ² Aiwi qetŋi Elimelek, anömŋi qetŋi Naomi hala nahönweitŋiri qetŋiri Malon hala Kilion. Balöŋini qetŋi Efrata. Yengön taonŋini Betlehem mosota Moab balöŋnöŋ anda miangöreŋ malget.^a

³ Miangöreŋ malgetka Naomikö apŋi Elimeleknöŋ komuyök. Komuiga Naominöŋ anbi malöya hala nahönweitŋe malget. ⁴ Nahönweitŋi yetköŋ mala qariwa Moabkö anbi weit qetŋiri Orpa hala Rut^b ⁴ muewö malget: Tamar, Rahab, Rut hala Batseba. Mat 1,3-6 etkömeyöwöt. Etkömeyöwötka toroqemba Moab balöŋnöŋ yambu 10:gö söp mala kutket. ⁵ Mala kuta nahönweitŋi weit Malon^c hala Kilion yetköŋ mewöyök komuyöwöt. Komuyöwötka namönŋiri Naomi yaŋgön apmeröŋi qahö nanŋök malök. Mewö.

Naomi hala Rut yetköŋ Betlehem lilingöyöwöt.

⁶ Naominöŋ nanŋök Moab kantrinöŋ mala nalö kunöŋ buzup keu muewö zöget mörök: ‘Kembunöŋ könagesöŋi bauköm engiwa Israel miangöreŋ numbu nene ölip miwikŋaim engimamja.’ Mewö möta Moab mosota Israel balöŋe lilingöwa anmamgöra mem mözözöm hali iranweitŋi yetkuk wahötket. ⁷ Wahöta köhöm balöŋ malöhi, mihi mosota Juda balöŋnöŋ lilingöwa anmamgöra haliga iranweitŋi yetkuk mohotŋe könanöŋ anget.

⁸ Könanöŋ andaga Naominöŋ iranweitŋi muewö etkezöyök: “Anbiweit, etköŋ mönö lilingöwa namönweitŋiri yetkö köhömnöŋ anda malmawöt. Etköŋ nöŋgö apmeröŋi komugeri hala ni nengöra ölipŋanök ala hal nengiwa malöwötka Kembunöŋ mönö miangö söp likepŋi meleŋda ölipŋanök hal komum etkiiga malme. ⁹ Kembunöŋ ölip köna meiga inŋiri aiwi kunduk etkömimba malmal tatatŋiri yetkö köhömnöŋ miwikŋaiwa urusösöŋgai qakŋe malmawöt.” Mewö zömba numbuŋiri etköhötim neyöknöŋ, yetköŋ amburereŋ hala silata sahörowöt.

¹⁰ Sahöta muewö zöyöwöt: “Qahöwi! Niri mönö gowuk lilingöwa göhö könagesö kiripki yengöreŋ anbin.”

¹¹ Mewö zöyöwötka meleŋda muewö etkezöyök: “O iranweitni, mönö nöpaköra noŋguk kambitkö halzawöt? Nöŋgön kunduk merö nahönweit membiga qariyöwötka etkömembawörak me? Mewö römöngöwawörak ewö, miangön qahö söpköza. Qahöpmahöp! Mönö dölmuhu lilingöwa anmawöt. ¹² Ni anbi namönŋi halzalaŋgöra aiwi kunŋan qahö nömima.

^a 1.2 Efrata mihi balöŋ Betlehem liliköwa ahözawi, miangö qetŋi. Rut 4:11; Jen 35:19; 1 Sml 16:18; Mai 5:2 ^b 1.3 Rut keu miangö könaŋi mihi ‘ala-ala’. Jisöskö ambösakonurupŋi yengö sutŋine anbi ^c 1.5 Malon keu miangö könaŋi mihi ‘osumeret aiwi’

O iranweitni, etkön mönö lilingöwa köhömpire anöwöt. Ni kunduk aiwi memamgö römöngöwa erap suŋgem aiwi kunguk ahöwa köriguk hala nahönweitni etkömembilerjak ewö, tondup mihi lömböriza.

¹³Merö mietkön qariyöwötka apweitnjira etkimamgö mamböta malmawörak me qahöpto? Yetköra hala aiwi memekö könanjiri jöhöm aŋguwa nalö köripnji sutnji mihi mönö in malmawötkuk. Miŋgi qahö söpköza. O iranweitni, mewö qahö. Kembunöŋ birinji böraŋda qeköm niŋgiiga apnan komuiga miangöra malmalninan lömböriiga nöŋgön etköra wösöjijijini mötzal.”

¹⁴Mewö zöiga dumŋe kunduk silata sahöröwöt. Sahöröwöt teköiga Orpanöŋ iranŋaŋgö yaizözökŋi zömba numbuŋi yöhötim nempa eleŋda köhömpne anök. Orpanöŋ anöknöŋ, Rutnöŋ kapaŋ köla sele köpaŋe mösölatiyök. ¹⁵Mewö mösölatiiga Naominöŋ muewö ezöyök: “Mötnöŋ, kasungan anja. Yaŋgön nanŋi bemŋi hala nanŋi anbazip kiripnji yengöreŋ anja. Gi mönö mewöŋanök eleŋda köhömpne anöŋ.”

¹⁶^dMewö zöyöknöŋ, Rutnöŋ tondup muewö meleŋnök: “Ni gi gomosotmamgö de kapaŋ köla zöman. Ölip zönöŋga gowuk anbit. Gi denike denike anmani, nöŋgön mönö mewöyök gowuk miangöreŋ anmam. Gi denike denike malmani, nöŋgön mönö mewöyök miangöreŋ malmam. Göhö anbazip kiripki miŋgi mönö nöŋgö anbazip kiripna halgetka göhöreŋ Anutu mihi mönö nöŋgöreŋ Anutuya hali malmam.

¹⁷Gi denikeaŋgöreŋ komumani, nöŋgön mönö mewöyök miangöreŋ mohok komumbi löm köl niŋgimeköra mötzal. Keu mihi muewö zöm köhöimam: Komup mohotnöŋ mönö mendeŋ netkima. Iwai mörötŋi kunöŋ mendeŋ netkima ewö, Kembunöŋ ölip miangö likepŋi meleŋniga nöŋgö qakne öŋgöma.”

¹⁸Mewö zömba yaŋguk anmamgö köhöikŋanök kapaŋ köliga ekta möt qitiwa miangö keuŋi kunduk qahö zöyöknöŋ,

¹⁹mohotŋamŋire anda mala Betlehem taonöŋ kauröwöt. Kauröwötka taongö anbazip patpat yengön i etkeka sösonggai ketaŋi möta tokoget. Anbi yengön qeta Naomikö yaizözökŋi muewö zöget: “Hei! I halakŋa Naomiya me denöwö? Oe oe oe!”

²⁰Mewö zögetka Naominöŋ muewö zöyök: “Nöŋgö qetni Naomi miŋgi in de qetme. Ni urusösöŋgai anbia qahö. Anutu kukosum Touŋan mönö kondot niŋgiiga urukombuk möta malzal. Miangöra nöŋgö qetni Mara qetketka söpköma.^e ²¹Nöŋgöreŋ iwai kombuŋi ahöiga mutuk taon muhu mosota analnöŋ, erap Kembunöŋ naŋgiriga biribörak lilingöwa omaŋe kazal. Kembu kukosum Touŋan keuni kewöta mem kirehöm niŋgiiga köŋjiliŋ qakŋe malzal. Miangöra qetni Naomi mihi in de qetme.” Mewö.

^d 1.16 Rut 2.11-12; 2 Kiŋ 2.2-6   ^e 1.20 Qet weit mihi Hibru keu könanjiraŋguk. Naomi urusösöŋgai. Mara urukombuk.

²²Naomi hala iranji Rut, Moab anbi miaŋön Moab mosota Betlehem taonön kayöwöri, nalö miaŋgöreŋ anbazipnön könahiwa padikö alaŋi bali miŋgi nupjine koholget.

Rutnön Boazkö nupnön bali qendaŋnök.

2 ¹Naomikö apji Elimelekö isik uruŋe tinitosolomŋi aiwi qetbuŋaŋaŋguk kun qetji Boaz malök.

²Nalö kunön Moab anbi Rut yaŋgön iranji Naomikö miewö ezöyök: “Ölip zöm tekönönŋa nönŋön nup kunön anda anbazip bali ipji kohola iriremönji mosoramjei, mihi qendaŋda tokomam. Ni ölip aiwi kungö jeŋe eksihim miwikŋaiwiga ‘Oŋ!’ zöiga ölip yaŋgö andöŋe anda mihi tokomam.” Mewö zöiga Naominön zöyök: “O bōratni, ölip anman.”

³Mewö zöiga mosota nup kun dahörej nuwa, mihi qahö mötaga tondup laŋ anda kinda bali koholgetka yengö andöŋine anda ipji mohok mohok qeqelaŋlaŋ heta ahögeri, mihi qendaŋda qendaŋda anök. Nup köriŋe anöhi, mihi Boaz, iranji Elimelekö isiknöhök kun yaŋgöreŋ nuwa ahöyök.

⁴Yaŋgön dölmuhu Betlehemök kauta nup anbazipji engeikta yaizözökŋini miewö zöyök: “Bönjön! Kembunön enguk malma.” Mewö zöiga melaŋda miewö qetket: “Kembunön mönö kötuetköm gihima.”

⁵Mewö qetketka Boaznön nup galimŋi miewö qesiyök: “Anbi mihi dahön?”

⁶Mewö qesiiga miewö melaŋnök: “Anbi mihi köriwengöra. I Naomiguk Moab kantrinöhök kayöwöt. ⁷Yaŋgön söŋan hömandiŋe kamba qesim niŋgiiga ölip zömbiga nup anbazip yengö könaŋine engohorata bali ipji qendaŋda tokoza. Nup pöndaŋ memba malzawa döldimuhu koumnön endu anda luhut memba tatza.”

⁸Mewö melaŋniga Boaznön Rutköra miewö zöyök: “Bōratni mötnön, nönŋön keu goroya kun gihimam: Gi nup muhu de mosota tosatŋi yengö nupjine qahö anda bali memba tokoman. Mönö nönŋö welenqeŋe anbiurupni yenguk mohotŋe muyaŋgöreŋ qendaŋda malman. ⁹Ni nup aiwiurupnan gömisiriwekuköra soŋgo halzal. Nup denike denike anda padi koholmei, gi mönö miaŋgö jegalim hala yengö andöŋine anda anbi yenguk malman. Ougaŋgö mötman ewö, welenqeŋe yengön ou köworaŋenön huzei, ölip miaŋgöreŋ anda ou neman.”

¹⁰Mewö zöiga Rutnön mihi möta balöŋnön gewa bamgöwa Boazköra miewö zöyök: “Ni denöwököra kian mala tondup göhö jege halkomukomu miwikŋaiwiga mewö köyan köl niŋgizan?”

¹¹Mewö zöiga miewö melaŋnök: “Nönŋön göhö ambamemegaŋgö sundutŋi mihi körek zögetka mötzal. Göhön apkan komuiga irangi

^f 2.2 Lew 19.9-10; Dut 24.19

ölip galim köla mala kutnönj. Göhön namönmamgi hala hikñaihikñai kantrigi mihi mosota anbazip walak qahö möt nenginönji, nengö sutñine kamba malzan. ¹²Göhön saiwaurupki ölipñi hal enginönnga Anutu Israel nengö Kembuninan mönö miangö töwañi gihima. Kuruknönj ginginñan meröurupñi kölközizip hal engimamñawi, miangö söp göhön Anutukö aumñe malmamgöra muhu kanönj.”

¹³Mewö zöiga Rutnönj miewö meleşnök: “Ketanjamni, ni göhö nup meme anbiurupki yengö söp qahöpnönj, göhön tondup ölipñi hal ningizan. Göhön keu nuñgunönnga seleni pösatza.” Mewö meleşnök.

¹⁴Numbu nene nalönjan kaiga Boaznönj Rutköra miewö zöyök: “Ölip muhu kamba bered muñgu memba kasaknönj kundumgöwa neman.” Mewö haliga nup anbazip yenguk tariga Boaznönj bali ohomqitiqitini mihi wañgiyök. Mihi wañgiiga neiga tomenji juliga nene tosatñi mosota tarök. ¹⁵Tata wahöta anda toroqemba bali ipñi qendañniga Boaznönj nup aiwiurupñi miewö zöm qitim engiyök: “Yañgön bali ipñi mihi böran mieñgö sutñine miangöreñ mewöyök qendañda tokoma ewö, iñini mönö keu töhöreñ de zöm wañgime. ¹⁶Mewö qahöpnönj, bali ipñi tosatñi mihi böranñineyök mewöyök höröwa halget heriga kamba nanñangöra mem tokoma. Iñini i de zöm wañgime.”

¹⁷Mewö zöm qitim engiiga Rutnönj bali ipñi qendañda tokoi öñgöiga hölñi hala kambönji mendenj etkimamgö sapak kerinanguknönj humba qöröreñgöwa gösiiga hölñi gösö karömbötkö söp (36 lita) haliga köhöm siñsiñgöwa kayök. ¹⁸Mewö haliga bali hölñi mihi memba taonönj lilingöwa kamba dawik qendañda malöhi, mihi iranñi kundel wañgiyök. Miangö andönje nene söpñe memba tosatñi mosoröhi, mihi mewöyök ujeta wañgiyök.

¹⁹Mihi wañgiiga miewö qesim wañgiyök: “Gi erap denike anda bali qendañda memba malzan? Dahö nup uruje nup memba malzan? Aiwi galim köl gihazawi, Anutunönj mönö i kötuetköm wañgima.” Mewö zöiga dahö nupnönj nup memba malöhi, yañgö sundutñi Naomiköra zömba miewö zöyök: “Ni erap aiwi kunguk nup memba malzali, yañgö qetñi mihi Boaz.”

²⁰Mewö zöiga Naomikö elemñi heriga miewö zöi mörök: “Kembunönj mönö Boaz kötuetköm wañgima. Kembunönj hal komum nengimamgö keu jöhöyöhi, miangö söp mönö pöndañ apmeröurupnan komugeri hala nini erap muhu malzini, nengöra halkomukomuñi qahö jöhöwa malza.” Toroqemba keu miewö zöyök: “Aiwi mihi nanini tinitosolomnina hala isikninañgö sohopñi meme aiwia. Miangöra yañgön mönö ölip galim köl nengima.”

²¹Mewö zöi möta Moab anbi Rutnönj miewö zöyök: “Keu kun toroqeba miewö zöi mötzal: ‘Gi mönö nöñgö nup meme anbazip yenguk nömtik malnönnga nöñgöreñ bali patpat mihi kohol teköme.’”

²²Mewö zöiga Naominöŋ muewö zöyök: “O bōratni, mihi ölip. Gi tosatŋi yengö nup köriŋine anöŋga silik kirekŋi hal gihiwekuk. Miangöra gi ölip Boazkö nup meme anbi yenguk anda nup memba malman.”

²³Mewö zöiga Rutnöŋ Boazkö nup meme anbi yengö kösutŋine nömtik mala hölŋi qendaŋda tokowa maliga bali hala wit mietkö koholkohol nalöŋiran teköyök. Teköiga toroqemba iranŋi Naomiguk malöwöt. Mewö.

Rut hala Boaz yetköŋ bali nupnöŋ aitongöyöwöt.

3 ¹Nalö tosatŋi teköiga Naominöŋ iranŋi Rutkö muewö zöyök: “O bōratni, ni ölip aiwi kun batököwa miwikŋaiwiga galim köl gihiiga yaŋguk sösoŋgai qakŋe köhömgŋi nangöhök tatman. ²Gi nup meme anbi yenguk mösölatiwa malnöŋi, yengö galimŋini Boaznöŋ mönö nanini tinitosolomnina halza. Mötnöŋ, yaŋgön erap suŋgem baliqeqe sombemnöŋ gewa bali hölŋi hala kamböŋi mendeŋ etkimamgöra sapak kerŋaŋguknöŋ humba qöröreŋgöwa kewötma.

³Miangöra gi mönö dölmuhu ou ariwa selegi kelök umköhöwakŋaŋguknöŋ miriwa opo sirigi löŋgöta baliqeqe sombemnöŋ geman. Emu gemanöŋ, mutuk tikep malnöŋga numbu neneŋi hala ougisipŋi nem dariga miangö andöŋe ölip yaŋgö jeŋe hikŋainöŋga geikma. ⁴Gawöŋgö möta heta denike höl köla ahömawi, mönö miŋgi ekta miangöreŋ anman. Kölközizip gihimapköra qesimani, miangö kaisöpsöpŋi mönö muewö halman: Gi yaŋgö qöhöröŋe anda könaŋe göröken esu kitipŋi menöŋ wahöriga gewa ahöman. Mewö ahönöŋga miwikŋaim gihiwa denöwö halmani, mihi gezöiga mötman.”

⁵Iranŋan mewö zöiga Rutnöŋ muewö meleŋnök: “Keu patpat zözani, nöŋgön mihi ölip hal datmam.”

⁶Mewö meleŋda baliqeqe sombemnöŋ gewa iranŋan zöm qitim waŋgiyöhaŋgö söwök muewö hal teköyök: ⁷Boaznöŋ suŋgem numbu neneŋi hala ougisipŋi nem dari kip seleŋi mem kolihiga wahöta bali kirip kungö göraŋe gewa gawön ahöyök. Miangöreŋ ahöiga Rutnöŋ ölöŋ zaŋ qemba anda könaŋe göröken esu kitipŋi mei wahöriga miangöreŋ gewa ahöyök. ⁸Ahöiga suŋgem hömbiwiŋe iwai kungöra outupŋe tiiga imbiŋi möta eleŋda anbi kun könaŋe ahöyöhi, mihi miwikŋaiwa ekta hauröyök.

⁹Hauruwa qesim waŋgiyök: “Gi dahön?” Qesim waŋgiiga muewö meleŋnök: “O ketaŋamni, ni Rut, göhö welenqeqe anbia. Göhön nangi isikaŋgö sohopŋi meme aiwia halzan. Miangöra Juda engö ambamemeŋini wuatangöwa ni ölip galim köl niŋgiwa esugan turum niŋgiman.”

¹⁰Mewö meleŋniga muewö zöyök: “O bōratni, Kembunöŋ mönö kötuëtköm gihima. Gi ölip aiwi wanapŋi me pomŋi sukinapŋinaŋguk yengö andöŋine anbanaknöŋ, mewö qahö halzan. Gi walahok isikurupni

ölip nanğöm enğıwa malnõña erap mihi oņgita silik ölip sorokņi halzan. ¹¹O bõratni, gi mõnõ torok de hala bõnjõj malman. Gi anbi ölip sorokņi halzani, miņgi taongõ anbazip kõrekņan ölip mõtze. Mianğõra gi ikõ me waikõ qesim niņgimani, nõņgõn mihi ölip hal tekõm gihimam. ¹²^hNi gõhõ tinitosolomgi hala galim kõl gihimamaņgõ sõp halzal. Keu miņgi hõlņapnõj, aiwi kunõj nõņgõ isiknaņgõ sohopņi meme aiwi bohonņi halza. Nõņgõn yaņgõ qerembenj miyõk malzal. ¹³Mewõkõra ölip sunğem muhu miewõ ahõman. Sohop meme aiwi bohonņan uran bohongi memamgõ zõmbawak ewõ, mihi ölipnõj, bohongi memamgõ qahõ mõtma ewõ, nõņgõn ölip bohongi memam. Keu mihi jõhõwa Kembukõ qetņe jõjõpaņ keunõj zõm kõhõizal. Mianğõra ölip bõnjõj ahõnõnğa sõņan halma.”

¹⁴Boaznõj mewõ zõmba anbi kunõj baliqeqe sombemnõj yaņgõreņ herõhi, kunņan mihi mõtpakukõra mõrõk. Mianğõra Rutnõj Boazkõ kõnaņe heta ahõyõknõj, waņgeraņ suluiga nalõ mianğõreņok kunņan i qahõ ek qitiiga õlõj anmapkõra wahõrõk. ¹⁵Wahõriga Boaznõj miewõ zõyõk: “Mõnõ malukugi selegeyõk mekõwa merereņgõwa memba kinõj.” Mewõ zõiga mekõwa memba kiniga bali kötņi 25 kilogramgõ sõp kewõta mokoı geyõk. Geiga memba kõbibihıwa Rutkõ hawõtņe haliga haņguwa liliņgõwa taonõj anõk.

¹⁶Rutnõj mewõ taonõj anda iranņaņgõreņ aņgoriga miewõ qesiyõk: “O bõratni, denõwõ mala kazan?” Mewõ qesiiga Boaznõj yaņgõ iwai patpat halõhi, mianğõ sundutņi zõı mõrõk.

¹⁷Mõriga miewõ toroqemba zõyõk: “‘Gi irangaņgõreņ biribõrak de anman,’ zõmba bali muņgu niņgiza.”

¹⁸Mewõ zõiga Naominõj miewõ zõyõk: “O bõratni, aiwi mianğõn erap in luhut qahõ memapnõj, keugi galim kõla maliga mihi mindiņgõget tekõiga mianğõ andõņe ölip tata luhut mema. Mianğõra gi mõnõ õsõj mambõta tata keugi denõwõ zõgetka hikņaimawi, mihi mõtman.” Mewõ.

Boaznõj Rut anõmņa meyõk.

4 ¹Boaznõj taongõ kiripo naņguņe anda qenjarõk sombemnõj heta tarõk. Tariga isiknaņgõ sohop meme aiwikõra keu zõyõhi, yaņgõn kamba oņgitmamgõ haliga yaņgõra miewõ qerõk: “O alani, gi ölip muhu kamba heta tatman.” Mewõ qeriga kamba mianğõreņ heta tarõk. ²Tariga Boaznõj taonõhok jõtņe meme aiwi 10 engõmiiga kagetka tatmekõra zõiga mohotņe heta tatket.

³Tatketka Boaznõj isiknaņgõ sohop meme aiwikõra miewõ zõyõk: “Nalõ miewõņe Naominõj Moab kantri mosota liliņgõwa kayõhi, yaņgõn datnini Elimelekõreņ balõj kitipņi mihi bohonņi memekõra halza.

^h 3.12 Rut 2.20

⁴Miaŋgöra nōŋgōn muewō rōmōngōzal: Gōhōn keu mihi mōtmangōra gōhōra zōzal. Gōhōn isikniraŋgō sohop meme aiwia halnōŋga nōŋgōn gōhō qerembēŋgi halzal. Sohop meme aiwi mōrōtŋi kun qahō malja. Miaŋgōra gōhōn mihi bohōŋŋi memangōra kuŋgum gihizal. Gōhōn miŋgi bohōŋŋi memangō sihimŋi mōtman ewō, mihi ōlip bohōŋŋi memanōŋ, mihi tōkōman ewō, ōlip mihi mewōyōk zōnōŋga mōtmam. Mihi ōlip aiwi muhu tatzei, yeŋgō jeŋine zōman. Mihi kōnagesō kiripnaŋgō jōtŋe meme muŋgu yeŋgō jeŋine zōman.” Boaznōŋ mewō zōiga aiwi alaŋan muewō zōyōk: “Nōŋgōn mihi ōlip bohōŋŋi memam.”

⁵Mewō zōiga Boaznōŋ zōyōk: “Gōhōn Naomikōreŋ balōŋ kōriŋi miŋgi sōŋgōrōŋi memani, nalō miaŋgōreŋ mōnō Moab anbi Rut, aiwi komuyōhaŋgō malōŋi miŋgi mohok bohōŋŋi meman. Mewō hala aiwi komuyōhaŋgō qetŋan mōnō birisamot balōŋ miaŋgōreŋ ahōmapkōra mihi galim kōla malman.”

⁶Mewō zōiga sohop meme aiwi bohōŋŋan muewō meleŋnōk: “Mewō haliga nōŋgōn mihi bohōŋŋi memangō osizal. Rutnōŋ nani nahōnbōratni yenguk mohotŋe birisamotni mendeŋgetka mohot mohot yengōn balōŋ kitipŋi merōmerō miyōk buŋa qem aŋguwekuk. Nōŋgōn mewō halmamgō osizal. Miaŋgōra gōhōn ōlip mihi sōŋgōrōŋi menōŋga nangi buŋaya halma.” Mewō meleŋnōk.

⁷Walahok Israel uruŋe kuŋŋan balōŋ iwai bohōŋŋi meiga buŋaŋi haliga miaŋgō keuŋan kōhōimapkōra yengōn silik muewō hala malget: Keu zōm tekōwa jōjōhō halget tekōiga yetkōreŋōk kunōŋ kōna esuŋi qekōwa alaŋi waŋgizapma. Israel yengōn iwai bohōŋŋi memekō keuŋan tekōyōhi, mihi silik mewō miaŋgō kundelzema.

⁸Miaŋgōra aiwi miaŋōn Boazkōra muewō zōyōk: “Gōhōn mihi ōlip sōŋgōrōŋi menōŋga buŋagi halma.” Mewō zōmba kōna esuŋi qekōwa Boaz waŋgiyōk. ⁹Mihi waŋgiiga Boaznōŋ jōtŋe meme aiwi hala kōnagēsō patpat yengōra muewō engezōyōk: “Nōŋgōn Elimelek, Kilion hala Malon yengōreŋ iwai patpat miŋgi Naomikōreŋōk sōŋgōrōŋi mezal. Iŋini mihi erap jeqawa suluwa ōlip naŋgōwa zōmeaŋgō sōp halze. ¹⁰Nōŋgōn Moab anbi Rut, Malongōreŋ malōya i mewōŋanōk bohōŋŋi membi nōŋgō anōmna halma. Mewō hala aiwi komuyōhaŋgō qetŋan birisamot balōŋ miaŋgōreŋ ahōmapkōra mihi galim kōla malmam. Qetŋan mewō qahō ayapkōmapnōŋ, gulinarōkurupŋan Elimelekō qetŋi ōlum enguwakukōra mihi ōlip taon ofiskō buknōŋ ahōm ōŋgōma. Iŋini mihi erap jeqawa suluwa ōlip naŋgōwa zōmeaŋgō sōp halze.”

¹¹^kBoaznōŋ mewō zōiga jōtŋe meme aiwi hala kōnagesō taongō kiripo naŋguŋe sombemnōŋ tatkeri, yengōn kōrek muewō zōget: “Nini mihi jeqawa suluwa naŋgōwin. Kembunōŋ ōlip anōmgi gōhō kōhōmge

ⁱ 4.7-8 Dut 25.9   ^j 4.10 Dut 25.5-6   ^k 4.11 Jen 29.31

kamawi, i kötuetköm waŋgiiga yaŋgön Reizöl hala Lea yetkö söp halma. Yetkön Jeikobkö nahönböraturupŋi kombupŋi engömeyöwötka Israel könagesöninan hikŋaiyök. Göhön ölip Efrata balöŋnöh jötŋe meme aiwi pomŋi hala Betlehem taonöh qetbuŋaŋaŋguk malman. ¹² Kambunöh anbi malö ramikŋi miaŋgöreŋök gulinarök gihimawi, göhöreŋ könagesö yengön mönö Juda hala Tamar yetkö nahönŋiri Perez yaŋgö saiwakö söp hala malme.” Mewö.

Boazkö gulinarökurupŋi yengö qet areŋ

¹³ Mewö hala Boaznöh Rut waŋgita köhömpŋe anda anömpŋa meiga Kambunöh kötuetköm waŋgiiga köri hala nahönŋa meyök. ¹⁴ Nahönŋa meiga anbi yengön Naomiköra miewö zöget: “Nini Kambu möpöseizin. Yaŋgön erap isikaŋgö sohop meme aiwia gihizawa yaŋgön ölip galim köl ghihiwa malma. Merö miaŋön mönö Israel uruŋe qetbuŋaŋaŋguk halma.

¹⁵ Göhö irangan jöpaköm gihimamja. Göhö nahönurupki 7 malweak ewö, yaŋgön mönö i patpat engoŋgita bauköm ghihiwa malök. Yaŋgön erap isiga ghihiiga yaŋgön mönö malmalgi kölöŋaiwa uruöliwam qem ghihiwa malma. Könangep anbi namönŋi halnönŋa yaŋgön ölip galim köl ghihiiga malman.” ¹⁶ Mewö zögetka Naominöh merö mihi memba dohongöwa galim köl waŋgiwa malök.

¹⁷ Anbi kösutŋe malgeri, yengön miewö zöget: “Naomiköreŋök isi nahönŋa hikŋaiza.” Mewö zömba qetŋi Obed qetket. Obedkö nahönŋi Jesi, isiŋi kiŋ Deiwid.

¹⁸ Qet areŋ muhu mei Perezköreŋök könahiwa kinda Deiwidköreŋ öŋgöza: Perezkö nahönŋi Hezron, ¹⁹ Hezrongö nahönŋi Ram. Ramgö nahönŋi Aminadab. ²⁰ Aminadabkö nahönŋi Nason. Nasongö nahönŋi Salmon. ²¹ Salmongö nahönŋi Boaz. Boazkö nahönŋi Obed. ²² Obedkö nahönŋi Jesi. Jesikö nahönŋi kiŋ Deiwid. Mewö.

---

¹ 4.12 Jen 38.27-30